

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

16. února 2017*

„Řízení o předběžné otázce — Postup proti opožděným platbám v obchodních transakcích — Směrnice 2011/7/EU — Obchodní transakce mezi soukromými podniky a orgány veřejné moci — Vnitrostátní právní úprava podmiňující okamžitou úhradu jistiny pohledávky vzdáním se úroku z prodlení a náhrady nákladů spojených s vymáháním“

Ve věci C-555/14,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Juzgado de lo Contencioso-Administrativo no 6 de Murcia (Soud pro sporná správní řízení č. 6, Murcia, Španělsko) ze dne 20. listopadu 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 3. prosince 2014, v řízení

IOS Finance EFC SA

proti

Servicio Murciano de Salud,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení J. L. da Cruz Vilaça, předseda senátu, A. Tizzano (zpravodaj), místopředseda Soudního dvora, M. Berger, A. Borg Barthet a E. Levits, soudci,

generální advokátka: E. Sharpston,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 2. března 2016,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za IOS Finance EFC SA J. Tornos Masem, abogado,
- za španělskou vládu A. Rubio Gonzálezem, jako zmocněncem,
- za německou vládu T. Henzem a J. Möllerem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi G. Wilmsem, D. Loma-Osorio Lerenou, E. Sanfrutos Cano, A. C. Becker a M. Šimerdovou, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 12. května 2016,

* Jednací jazyk: španělština.

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (Úř. věst. 2011, L 48, s. 1, oprava v Úř. věst. 2012, L 233, s. 3).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společnostmi IOS Finance EFC SA (dále jen „IOS Finance“) a Servicio Murciano de Salud (správa zdravotnických služeb autonomní oblasti Murcia, Španělsko), ve kterém jde o to, že tato správa zdravotnických služeb odmítá uhradit společnosti IOS Finance vedle jistiny také úrok z prodlení a náklady spojené s vymáháním, kterých se tato společnost domáhá na základě faktur nezaplacených ve lhůtě splatnosti.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Body 1, 12, 16 a 28 směrnice 2011/7 zní:

„(1) Ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2000/35/ES ze dne 29. června 2000 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích [Úř. věst. 2000, L 200, s. 35; Zvl. vyd. 17/01, s. 226] má být provedena řada podstatných změn. Z důvodu srozumitelnosti a přehlednosti by daná ustanovení měla být přepracována.

[...]

(12) Opožděná platba představuje porušení smlouvy, které je v mnoha členských státech pro dlužníky finančně přitažlivé vzhledem k nízkým nebo žádným úrokům z prodlení nebo pomalému řízení k dosažení nápravy. Je nezbytné změnit tento trend a od opožděných plateb odrazovat, a proto je nezbytná rozhodná změna ve prospěch kultury včasné platby včetně ustanovení, že vyloučení nároku na účtování úroků by mělo být vždy považováno za hrubě nespravedlivou smluvní podmínku nebo praxi. Součástí této změny by mělo být rovněž zavedení konkrétních ustanovení o lhůtách splatnosti a o náhradách věřitelům za vzniklé náklady a mimo jiné ustanovení o tom, že vyloučení nároku na náhradu nákladů spojených s vymáháním by mělo být považováno za hrubě nespravedlivé, neprokáže-li se něco jiného.

[...]

(16) Tato směrnice by věřitele neměla zavazovat k tomu, aby vymáhal úrok z prodlení. [...]

[...]

(28) Tato směrnice by měla zakázat zneužití smluvní svobody v neprospěch věřitele. V důsledku toho lze za takové zneužití považovat situace, kdy smluvní podmínka či praxe týkající se dne nebo lhůty splatnosti, sazby úroku z prodlení nebo náhrady nákladů spojených s vymáháním není opodstatněná podmínkami stanovenými pro dlužníky nebo slouží především účelu dosažení další dlužníkovy likvidity na úkor věřitele. Za tímto účelem [...] by jakákoli smluvní podmínka či praxe, jež se výrazně odchyluje od poctivých obchodních zvyklostí a je v rozporu s dobrou vírou a poctivým jednáním, měla být považována za nespravedlivou vůči věřiteli. Zejména přímé vyloučení nároku na účtování úroků by mělo být vždy považováno za hrubě nespravedlivé, zatímco vyloučení z nároku na náhradu nákladů spojených s vymáháním by mělo být

považováno za hrubě nespravedlivé, neprokáže-li se něco jiného. Touto směrnicí by neměly být dotčeny vnitrostátní předpisy týkající se způsobu uzavírání smluv nebo upravující platnost smluvních podmínek, které jsou nespravedlivé vůči dlužníkovi.“

4 Článek 1 této směrnice, nadepsaný „Předmět a oblast působnosti“, v odstavci 1 stanoví:

„Cílem této směrnice je boj proti opožděným platbám v obchodních transakcích [...]“

5 Článek 4 této směrnice, nadepsaný „Transakce mezi podniky a orgány veřejné moci“, v odstavci 1 stanoví:

„Členské státy zajistí, že v obchodních transakcích, v nichž je dlužníkem orgán veřejné moci, má věřitel po uplynutí lhůty stanovené v odstavcích 3, 4 nebo 6 nárok na zákonný úrok z prodlení bez nutnosti upomínky, pokud jsou splněny tyto podmínky:

- a) věřitel splnil své smluvní a zákonné povinnosti a
- b) věřitel neobdržel splatnou částku včas, ledaže dlužník není za prodlení odpovědný.“

6 Článek 6 této směrnice, nadepsaný „Náhrada nákladů spojených s vymáháním“, stanoví:

„1. Členské státy zajistí, že v případech, kdy má být v obchodních transakcích podle článku 3 nebo 4 zaplacen úrok z prodlení, má věřitel nárok obdržet od dlužníka alespoň pevnou částku ve výši 40 EUR.

2. Členské státy zajistí, že pevná částka uvedená v odstavci 1 je splatná bez nutnosti upomínky a představuje náhradu vlastních nákladů věřitele spojených s vymáháním.

3. Věřitel má nárok obdržet od dlužníka kromě pevné částky uvedené v odstavci 1 přiměřenou náhradu za veškeré náklady spojené s vymáháním, které tuto pevnou částku přesahují a které mu vznikly v souvislosti s opožděnou platbou dlužníka. Mezi tyto náklady by mohly patřit mimo jiné výdaje za pověření advokáta či za využití služeb společnosti vymáhající pohledávky.“

7 Článek 7 této směrnice, nadepsaný „Nespravedlivé smluvní podmínky a praxe“, stanoví:

„1. Členské státy stanoví, že každá smluvní podmínka či praxe týkající se dne nebo lhůty splatnosti, sazby úroku z prodlení nebo náhrady nákladů spojených s vymáháním je buď nevymahatelná, nebo zakládá nárok na náhradu škody, pokud je hrubě nespravedlivá vůči věřiteli.

Při určení, zda je smluvní podmínka či praxe hrubě nespravedlivá vůči věřiteli ve smyslu prvního pododstavce, se zvažují všechny okolnosti případu, včetně:

- a) jakéhokoli hrubého porušení poctivých obchodních zvyklostí v rozporu s dobrou vírou a poctivým jednáním;
- b) povahy zboží nebo služby a
- c) skutečnosti, zda má dlužník objektivní důvody odchytil se od zákonné sazby úroku z prodlení, od lhůty splatnosti uvedené v čl. 3 odst. 5, čl. 4 odst. 3 písm. a) a odst. 4 a 6 nebo od pevné částky uvedené v čl. 6 odst. 1.

2. Pro účely odstavce 1 se smluvní podmínka či praxe, která vylučuje úrok z prodlení, považuje za hrubě nespravedlivou.

3. Pro účely odstavce 1 se smluvní podmínka či praxe, která vylučuje náhradu nákladů spojených s vymáháním podle článku 6, považuje za hrubě nespravedlivou, neprokáže-li se něco jiného.

[...]

Španělské právo

- 8 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že počínaje rokem 2012 zavedl španělský zákonodárce na omezenou dobu „mimořádný finanční mechanismus pro platby dodavatelům“ s cílem vypořádat se s prodlením, s nímž se v důsledku hospodářské krize potýkají autonomní oblasti a místní samosprávné celky při platbách dodavatelům (dále jen „mimořádný finanční mechanismus“). V podstatě jde o to, že na základě pravidel fungování tohoto mechanismu dávají dodavatelé, kteří se k němu připojí, svolení k tomu, že se výměnou za okamžitou úhradu jistiny dluhu vzdají částek tvořících příslušenství dluhu, jež mají být zaplacený z důvodu nedodržení lhůt splatnosti dotyčnými orgány veřejné správy, včetně úroku z prodlení a náhrady nákladů spojených s vymáháním.
- 9 V této souvislosti konkrétně článek 6 Real Decreto-ley 8/2013 de medidas urgentes contra la morosidad de las administraciones públicas y de apoyo a entidades locales con problemas financieros (královské legislativní nařízení č. 8/2013 o naléhavých opatřeních proti opožděným platbám ze strany orgánů veřejné správy a na podporu místních samosprávných celků potýkajících se s finančními problémy) ze dne 28. června 2013 (BOE č. 155 ze dne 29. června 2013, s. 48782“), nadepsaný „Účinky spojené se zaplacením dluhů po splatnosti“, stanoví:
- „Zaplacením dodavatelé zaniká dluh autonomní oblasti či místního samosprávného celku vůči tomuto dodavateli, a to v rozsahu jistiny, úroků, soudních nákladů a jakýchkoli dalších vedlejších nákladů.“
- 10 Před vydáním tohoto královského legislativního nařízení č. 8/2013 byla do španělského práva provedena směrnice 2011/7, a to prostřednictvím Real Decreto-ley 4/2013 de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo (královské legislativní nařízení č. 4/2013 o opatřeních na podporu podnikání a na oživení růstu a vytváření pracovních míst) ze dne 22. února 2013 (BOE č. 47 ze dne 23. února 2013, s. 15219“).

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 11 V období let 2008 až 2013 jisté společnosti dodávaly zboží a poskytovaly služby zdravotnickým zařízením spadajícím pod správu zdravotnických služeb autonomní oblasti Murcia, která však neuhradila jejich cenu.
- 12 Tyto společnosti tedy některé z těchto pohledávek postoupily společnosti IOS Finance, která v září roku 2013 vyzvala uvedenou správu zdravotnických služeb k zaplacení jistiny těchto pohledávek i úroku z prodlení a náhrady vynaložených nákladů spojených s vymáháním.
- 13 Vzhledem k tomu, že uvedená správa zdravotnických služeb tyto částky nezaplatila, připojila se společnost IOS Finance k mimořádnému finančnímu mechanismu, což jí umožnilo domoci se pouze úhrady jistiny svých pohledávek.
- 14 V květnu roku 2014 podala společnost IOS Finance žalobu k předkládajícímu soudu, kterou se domáhala, aby byla uvedená správa zdravotnických služeb uložena povinnost zaplatit jí částky požadované z titulu úroku z prodlení a náhrady nákladů spojených s vymáháním.

- 15 Společnost IOS Finance na podporu své žaloby zaprvé uvádí, že pohledávek za orgánem veřejné správy se nelze vzdát. Zadruhé poukazuje na neslučitelnost královského legislativního nařízení č. 8/2013 s unijním právem a zatřetí na přímý účinek směrnice 2011/7, a to v rozsahu, v němž stanoví, že smluvní podmínky či praxe, které vylučují úrok z prodlení a náhradu nákladů spojených s vymáháním, jsou hrubě nespravedlivé.
- 16 Správa zdravotnických služeb autonomní oblasti Murcia navrhuje, aby byla žaloba zamítnuta z důvodu, že připojení se k mimořádnému finančnímu mechanismu je dobrovolné a že ke vzdání se zmiňovaného úroku a náhrady nedochází před vznikem dluhu, nýbrž až poté, co dluh vznikl a nebyl splacen.
- 17 Předkládající soud uznává, že připojení se k mimořádnému finančnímu mechanismu není povinné a věřitelé, kteří se chtějí domoci nejen zaplacení jistiny, ale také úroku z prodlení a náhrady nákladů spojených s vymáháním, mají stále možnost podat žalobu k soudu. Klade si však otázku, zda unijní právo, konkrétně čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice 2011/7, zakazuje podmínit úhradu jistiny pohledávkou vzdáním se úroku z prodlení a náhrady nákladů spojených s vymáháním.
- 18 Za těchto podmínek se Juzgado de lo Contencioso-Administrativo no 6 de Murcia (Soud pro sporná správní řízení č. 6, Murcia, Španělsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„S ohledem na ustanovení čl. 4 odst. 1, článku 6 a čl. 7 odst. 2 a 3 [směrnice 2011/7]:

- 1) musí být čl. 7 odst. 2 směrnice 2011/7 vykládán v tom smyslu, že členský stát nemůže úhradu jistiny dluhu podmiňovat vzdáním se úroku z prodlení?
- 2) musí být čl. 7 odst. 3 směrnice 2011/7 vykládán v tom smyslu, že členský stát nemůže úhradu jistiny dluhu podmiňovat vzdáním se nákladů spojených s vymáháním?
- 3) Pokud budou odpovědi na obě otázky kladné, může se dlužník, za předpokladu, že je v postavení veřejného zadavatele, dovolávat zásady autonomie vůle smluvních stran, aby se vyhnul splnění povinnosti zaplatit úroky z prodlení a náklady spojené s vymáháním?“

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

- 19 Je třeba předeslat, že podle Komise se na situaci ve věci v původním řízení nevztahuje směrnice 2011/7, nýbrž směrnice 2000/35, takže na rozdíl od toho, co vyplývá z předkládacího rozhodnutí, je podle ní třeba na položené otázky odpovědět z hlediska posledně uvedené směrnice.
- 20 Posouzení, jež Komise v tomto ohledu provedla, však vychází z jejího vlastního výkladu ustanovení vnitrostátního práva obsažených zejména v královském legislativním nařízení č. 4/2013, jimiž se směrnice 2011/7 provádí do španělského právního řádu.
- 21 Podle ustálené judikatury přitom platí, že Soudnímu dvoru nepřísluší, aby se v rámci řízení o předběžné otázce vyjadřoval k výkladu vnitrostátních ustanovení, ani aby posuzoval, zda jejich výklad, který poskytuje předkládající soud, je správný. Pouze vnitrostátní soudy jsou totiž příslušné rozhodovat o výkladu vnitrostátního práva (rozsudek ze dne 27. října 2016, Audace a další, C-114/15, EU:C:2016:813, bod 65 a citovaná judikatura).

- 22 Pakliže předkládající soud z vlastního výkladu španělského práva vyvozuje, že se na skutkový stav ve věci v původním řízení použije směrnice 2011/7, je tedy třeba na předběžné otázky odpovědět v souladu s tím, jak byly formulovány předkládajícím soudem.

K první a druhé otázce

- 23 Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda musí být směrnice 2011/7, zejména její čl. 7 odst. 2 a 3, vykládána v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je vnitrostátní právní úprava ve věci v původním řízení, která věřiteli umožňuje vzdát se úroku z prodlení a náhrady nákladů spojených s vymáháním výměnou za okamžitou úhradu jistiny splatných pohledávek.
- 24 Za účelem zodpovězení těchto otázek je třeba uvést, že v souladu s čl. 1 odst. 1 směrnice 2011/7 je jejím cílem boj proti opožděným platbám v obchodních transakcích, s tím, že podle bodu 12 odůvodnění této směrnice představují opožděné platby porušení smlouvy, které je pro dlužníky finančně přitažlivé mimo jiné vzhledem k nízkým nebo žádným úrokům z prodlení.
- 25 K dosažení tohoto cíle však směrnice 2011/7 neprovádí úplnou harmonizaci veškerých pravidel týkajících se opožděných plateb v obchodních transakcích (viz per analogiam ke směrnici 2000/35 rozsudek ze dne 15. prosince 2016, Nemeč, C-256/15, EU:C:2016:954, bod 46 a citovaná judikatura).
- 26 Stejně jako směrnice 2000/35 totiž směrnice 2011/7 stanoví jen některá pravidla v dané oblasti, mezi nimiž jsou také pravidla týkající se úroku z prodlení.
- 27 V tomto ohledu jsou členské státy v souladu s čl. 4 odst. 1 a článkem 6 směrnice 2011/7 povinny zajistit, aby v obchodních transakcích, v nichž je dlužníkem orgán veřejné moci, měl věřitel, který splnil své povinnosti a neobdržel splatnou částku včas, nárok na úrok z prodlení a na náhradu jemu vzniklých nákladů spojených s vymáháním, ledaže dlužník není za prodlení odpovědný.
- 28 Je pravda, že čl. 7 odst. 1 uvedené směrnice za tím účelem ukládá členským státům povinnost stanovit, že každá smluvní podmínka či praxe týkající se zejména sazby úroku z prodlení nebo náhrady nákladů spojených s vymáháním je buď nevymahatelná, nebo zakládá nárok na náhradu škody, pokud je hrubě nespravedlivá vůči věřiteli. Tentýž článek 7 dále stanoví, že smluvní podmínka či praxe, která tento úrok vylučuje, musí být v souladu s odstavcem 2 tohoto článku považována za hrubě nespravedlivou, a že smluvní podmínka či praxe, která vylučuje náhradu nákladů spojených s vymáháním, musí být podle jeho odstavce 3 považována za hrubě nespravedlivou, neprokáže-li se něco jiného.
- 29 Z těchto ustanovení však vyplývá, že zaručují pouze to, aby měl věřitel za okolností uvedených zejména v čl. 4 odst. 1 a v článku 6 směrnice 2011/7 nárok na úrok z prodlení a na náhradu nákladů spojených s vymáháním. Jak vyplývá z bodu 28 odůvodnění této směrnice, nemožnost takový nárok smluvně vyloučit má za cíl zabránit zneužití smluvní svobody v neprospěch věřitele, který se tohoto nároku nemůže v okamžiku uzavření smlouvy vzdát.
- 30 Jinými slovy, cílem čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice 2011/7 je zabránit tomu, aby se věřitel vzdal úroku z prodlení či náhrady nákladů spojených s vymáháním již při uzavření smlouvy, tzn. v okamžiku uplatnění své smluvní svobody, tedy v okamžiku, kdy potenciálně hrozí zneužití této svobody dlužníkem v neprospěch věřitele.
- 31 Naproti tomu jsou-li – jako ve věci v původním řízení – podmínky stanovené směrnicí 2011/7 splněny a úrok z prodlení i náhrada nákladů spojených s vymáháním jsou splatné, musí věřiteli se zřetelem k jeho smluvní svobodě zůstat možnost vzdát se částek dlužných z titulu tohoto úroku a náhrady, zejména výměnou za okamžitou úhradu jistiny.

- 32 To ostatně potvrzuje bod 16 odůvodnění této směrnice, ve kterém se upřesňuje, že by tato směrnice neměla věřitele zavazovat k tomu, aby vymáhal úrok z prodlení.
- 33 Jak v podstatě uvádí generální advokátka v bodě 62 svého stanoviska, ze směrnice 2011/7 tedy nevyplývá, že by bránila tomu, aby se věřitel svobodně vzdal nároku na úrok z prodlení a na náhradu nákladů spojených s vymáháním.
- 34 Takové vzdání se nároku je však podmíněno tím, že k němu byl dán skutečně svobodně vyjádřený souhlas, takže i zde platí, že se nesmí stát zneužitím smluvní svobody věřitele, jež by bylo přičitatelné dlužníkovi.
- 35 Při posuzování, zda v takovém případě jako ve věci v původním řízení byl ke vzdání se nároku dán souhlas svobodně, je třeba se přesvědčit, zda věřitel skutečně mohl využít veškerých účinných prostředků, aby se domohl – pokud by si to přál – úhrady celé své pohledávky, včetně úroku z prodlení a náhrady nákladů spojených s vymáháním, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu.
- 36 Vzhledem ke všem předchozím úvahám je třeba na první a druhou otázku odpovědět tak, že směrnice 2011/7, zejména její čl. 7 odst. 2 a 3, musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je vnitrostátní právní úprava ve věci v původním řízení, která věřiteli umožňuje vzdát se úroku z prodlení a náhrady nákladů spojených s vymáháním výměnou za okamžitou úhradu jistiny splatných pohledávek, za předpokladu, že byl souhlas k takovému vzdání se nároku dán svobodně, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu.

Ke třetí otázce

- 37 Vzhledem k výše uvedenému není důvodné odpovídat na třetí otázku, neboť ta byla položena pouze pro případ kladné odpovědi na první a druhou otázku.

K nákladům řízení

- 38 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích, zejména její čl. 7 odst. 2 a 3, musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je vnitrostátní právní úprava ve věci v původním řízení, která věřiteli umožňuje vzdát se úroku z prodlení a náhrady nákladů spojených s vymáháním výměnou za okamžitou úhradu jistiny splatných pohledávek, za předpokladu, že byl souhlas k takovému vzdání se nároku dán svobodně, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu.

Podpisy.